

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نېاشد تن من مېباد بدین بوم و بر زنده یک تن مېباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Ideological

مسائل ایدئولوژیک

الحاج داکتر امین الدین سعیدی (سعید افغانی)

۱۶ جنوری ۲۰۱۸

نعمت زبان

۳

غیبت

از جمله رفتارهای ناشایسته زبان می توان به غیبت کردن ، بهتان زدن ، دروغگوئی ، استهزاء و مسخره کردن ، عیب جوئی کردن ، طعنه زدن ، زخم زبان زدن به دیگران ، فحش و ناسزا گوئی و بسیاری از اخلاق ناپسند و نکوهیده دیگر اشاره نمود که همگی آنها از آفتهای زبان به شمار می آیند.

پس بیائید بسیار زیرک و آگاه باشیم تا از این چاقوی دولبه یعنی زبان استفاده درست ببریم و آن را در راه خیر و صلاح به کار گرفته و از راه شر و بدی باز داریم زیرا همانگونه که زبان یک نعمت عظیم الهی و در اختیار ماست او یک امانت نیز می باشد که ما باید در حفظ آن کوشا باشیم و هرگز در ادای این امانت خیانت نورزیم.

رسول گرامی اسلام و یاران باوفای ایشان و پیروان راستین آنها ، گذشتگان نیک ما بهترین و کاملترین اسوه و نمونه برای ما در حفظ و پاسداری از زبان خود هستند چنانچه در حدیث سابق مشاهده نمودید که رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم چگونه و با چه شدتی معاذ رضی الله عنه را بر حفظ و نگهبانی از زبان و گفتار خود راهنمایی نمود. و در حدیث دیگری که امام محمد بن اسماعیل بخاری رحمه الله علیه در صحیح خود آن را روایت نموده است رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم می فرماید: «و ان العبد لیتکلم بالكلمة من سخط الله لا یلقى لها بالاً یهوی بها فی جهنم». «و همانا که بنده بدون توجه و مبالات کلمه ای که الله را ناخشنود می سازد بر زبان می آورد و به وسیله همان کلمه در دوزخ سقوط خواهد کرد.» گویا این که رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم با این سخن تنها ما (مسلمانان امروزی) را خطاب قرار داده است زیرا متأسفانه در جامعه اسلامی معاصر کمتر افرادی را می توان یافت که زبان خود را از آفات و محرمات حفظ نموده باشند و در نشستن ها و همنشینی ها و جلسه های بی هدف به غیبت و تهمت و استهزاء و عیب جوئی دیگران نپرداخته باشند . متأسفانه بسیاری از ما به خصوص زنهای مسلمان اوقات فراغت خود را با خوردن گوشت برادر و خواهر دینی خویش پرده آبرو و حشمت آنها را می درند حال آن که از وعید های خطرناک الله و رسول وی صلی الله علیه و سلم غافل مانده آنگاه که رسول الله صلی الله علیه و سلم خطاب به یارانش فرمودند: قال رسول الله صلی الله علیه و سلم: «من یضمن لی ما بین لحنیه وما بین رجلیه أضمن له الجنة». (أخرج البخاری و الترمذی عن سهل بن سعد رضی الله عنه قال)

«هر که حفاظت ما بین دو ریشش (زبانش) و ما بین دو پایش (شرمگاهش) را برای من تضمین نماید ، من نیز بهشت برین را برای او ضمانت می کنم.»

این بدین معناست که هر که نتوانست از زبان و شرمگاه خود در برابر محرمات الهی پاسداری نماید سرانجام او آتش جهنم خواهد بود.

بارها از شر عذاب دردناک آخرت و آتش سوزان جهنم به تو پناه می آوریم و از تو می خواهیم به ما توفیق دهی تا بتوانیم از زبان خود پاسداری نماییم و از آفتهای آن در امان باشیم ، بدرستی که تو بر همه امور قادر و توانائی.

دروغگوئی:

یکی از خطرناکترین و مضر ترین حالاتی که علماء بر آن تأکید دارند ، همانا عدم کنترل زبان و دروغگوئی است که این مریضی خود منشای امراض و اعراض بسیار کشنده دیگری ، که باعث تباهی و نابودی فطرت پاک انسان می گردد، می باشد

رسول صلی الله علیه وسلم در حدیثی که امام بخاری و امام مسلم روایت فرموده است : « **إِنَّ الصَّدَقَ يَهْدِي إِلَى الْبِرِّ وَإِنَّ الْبِرَّ يَهْدِي إِلَى الْجَنَّةِ وَمَا يَزَالُ الرَّجُلُ يَصْدُقُ وَيَتَحَرَّى الصَّدَقَ حَتَّى يَكْتَبَ عِنْدَ اللَّهِ صَدِيقًا، وَإِيَّاكُمْ وَالْكَذِبَ فَإِنَّ الْكَذِبَ يَهْدِي إِلَى الْفُجُورِ وَإِنَّ الْفُجُورَ يَهْدِي إِلَى النَّارِ وَمَا يَزَالُ الرَّجُلُ يَكْذِبُ وَيَتَحَرَّى الْكَذِبَ حَتَّى يَكْتَبَ عِنْدَ اللَّهِ كَذَابًا** ».

(همانا صدق و راستی به سوی نیکی هدایت می کند، و نیکی به سوی بهشت، و شخص همیشه راستی پیشه می کند تا آن که به مقام «راستی» می رسد. و همانا دروغ به سوی فجور رهنمون می شود و فجور نیز انسان را به سوی آتش می برد و شخص همیشه دروغ می گوید تا آن که نزد الله به عنوان دروغگو نوشته می شود). (به روایت بخاری و مسلم)

دروغ گفتن علاوه بر عذاب اخروی ، آثار سوء و مفسد فراوانی را در دنیا هم به دنبال دارد که از جمله آنها ، بی اعتبار و بی ارزش ساختن انسان در جامعه و پاشیدن تخم عداوت و دشمنی و تفرقه میان دوستان می باشد.

پروردگار با عظمت در این مورد با چه زیبایی فرموده است :

«**يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنْ جَاءَكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَأٍ فَتَبَيَّنُوا أَنْ تُصِيبُوا قَوْمًا بِجَهَالَةٍ فَتُصْحَبُوا عَلَىٰ مَا فَعَلْتُمْ نَادِمِينَ**» (سوره الحجرات: ۶)

(ای کسانی که ایمان آورده اید اگر فاسقی برایتان خبری آورد (نسبت به صحت خبر) نیک واری کنید مبادا به نادانی گروهی را آسیب برسانید و [بعد] از آنچه کرده اید پشیمان شوید).

پیامبر صلی الله علیه وسلم می فرمایند: «**عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) أَنَّهُ قَالَ: مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ لِيَصْمُتْ..**» (رواه البخاری و مسلم) (ابوهریره رضی الله عنه از رسول گرامی اسلام روایت می کند که ایشان فرمودند: هر کس به الله متعال و به روز رستاخیز ایمان دارد؛ پس یا سخن نیک گوید و یا این که باید خاموشی را برگزیند).

پس ای بندگان تقوای الله را در پیش گرفته و جز سخنان حق چیز دیگری را بر زبان جاری نسازید. قال تعالی: «**يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا، يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا**» (سوره الأحزاب: ۷۰-۷۱)

«ای کسانی که ایمان آورده اید تقوای الله را در پیش گرفته و سخنی استوار گوئید (۷۰) تا اعمال شما را اصلاح نماید و گناهانتان را بر شما ببخشد و هر کس الله و رسولش را فرمان برد قطعاً به رستگاری بزرگی نایل آمده است (۷۱)»

از انس بن مالک (رض) روایت شده است که: «كان رسول الله صلى الله عليه وسلم يعيد الكلمة ثلاثاً لثَعْلَ عنه». (البخاری).
«پیامبر صلی الله علیه وسلم مطلب را سه مرتبه تکرار می‌کردند تا فهمیده شود».

ایشان با مردم خوش برخورد بودند و از ترس آنها می‌کاستند زیرا برخی از افراد در برخورد با ایشان گرفتار ترس و استرس می‌شدند و ترس و بیم آنها را فرا می‌گرفت!

از ابن مسعود (رض) روایت شده که گفته‌اند: شخصی نزد پیامبر صلی الله علیه وسلم آمد و با ایشان به صحبت پرداخت و از ترس لرزه بر اندامش مستولی شد، پیامبر صلی الله علیه وسلم به او گفتند: «هون عليك فإني لست بملك، إنما أنا ابن امرأة تأكل القديد». (ابن ماجه).

«آرام باش! من پادشاه نیستم، من فرزند زنی هستم که گوشت نمک سود و خشک شده می‌خورد».
دین مقدس اسلام مسلمانان را نه تنها به حفظ زبان سفارش نموده، بلکه سکوت به عنوان فضیلت و کمال برای رشد انسان و پیمودن پله‌های ترقی معرفی کرده است.

پیامبر صلی الله علیه وسلم می‌فرماید: «کسی که خداوند متعال را بشناسد و او را تعظیم کند دهانش را از سخن (بی‌فایده) حفظ می‌کند و شکمش را از غذا (پرخوری) نگه می‌دارد و رنج روزه گرفتن و نماز گزاردن را بر خویش هموار می‌کند»

گزیدن زبان :

گاهی زبان با بیان سخنانی موجب آزار دیگران می‌شود و حتی گاهی زمینه‌آزیت خود را نیز فراهم می‌نماید. اگر زبان کنترل نشود به آبروی دیگران تعرض می‌نماید، طوری که گفتیم: غیبت می‌کند، تهمت می‌زند، زخم زبان می‌زند، دشنام می‌دهد، فخر فروشی می‌کند، دیگران را کوچک می‌شمارد، عیب‌جویی می‌کند، افراد را سرزنش می‌کند و اسرار دیگران را فاش می‌سازد. هر يك از این کارها که با زبان انجام می‌گیرد به تنهایی می‌تواند به شخصیت، آبرو و روح و روان دیگران لطمات جبران‌ناپذیری وارد کند. البته آثار منفی آزاد گذاشتن زبان، گوینده را نیز دچار آسیب‌های جسمی و روحی می‌کند؛ چرا که چنین شخصی، با واکنش شدید طرف مقابل مواجه می‌شود و خود را در معرض حملات گفتاری و آسیب‌های جسمی او قرار می‌دهد. در روایات آمده است که «سلامت انسان بستگی به حفظ زبان از گفتن سخنان ناروا دارد»

رازداری:

رازداری عبارت از حفظ اسرار، و یا هم پنهان ساختن مسائل خصوصی است که مردم نباید از آن اطلاع حاصل نمایند.

حکم شرعی برای یک شخص مسلمان همین که باید همه سعی و تلاش خویش را در حفظ اسرار به خرج دهد، فرق نمی‌کند این اسرار مربوط خودش و یا شخصی دیگر باشد.

حفاظت اسرار دیگران نشانگر امانت‌داری یک شخص مسلمانان به شمار می‌رود. اما در صورتی که انسان راز و اسرار دیگران را فاش کند، به یقین مورد تنفر مردم قرار گرفته و در نهایت اعتماد بر وی از بین می‌رود. پیامبر صلی الله علیه وسلم فرموده است: «إِذَا حَدَّثَ الرَّجُلُ الْحَدِيثَ ثُمَّ التَفَتَ فِيهِ أَمَانَةً» (ترمذی) یعنی: «وقتی کسی سخنی گفت و رویش را برگرداند، (سخن او نزد شما) امانت است.» زمانی که پیامبر صلی الله علیه وسلم قصد غزوه ای داشت، تا وقتی که لشکر تجهیز و آماده نبرد می‌شد، کسی را از زمان و مکان آن باخبر نمی‌ساخت.

حضرت عمر بن خطاب (رضی الله عنه) می گوید: کسی که راز خویش نهان دارد ، در کارهایش صاحب اختیار امور است.

کتمان اسرار زنا شونی:

در بین شوهر و زوجه راز ها و اسراری وجود دارد ، که این راز ها را نباید برای دیگران فاش کرد ، این راز ها از جمله امانات بوده ، و افشای آن خیانت است.

پیامبر صلی الله علیه وسلم می فرماید: « **إِنْ مِنْ أَشَرِّ النَّاسِ عِنْدَ اللَّهِ مَنْزِلَةَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، الرَّجُلُ يَفْضِي إِلَى الْمَرْأَةِ وَتَفْضِي إِلَيْهِ ثُمَّ يَنْشُرُ سِرَّهَا** » (مسلم) (یعنی «همانا از بدترین مردم در نزد الله از روی مرتبه در روز قیامت، شخصی است که با زنی همبستر می گردد و زنی با او همبستر می گردد، سپس راز زن را (راز زناشویی را) آشکار می سازد».)
به صورت کل گفته می توانیم که : اسرار و راز داری دو نوع است ؛ یکی ، اسرار و راز دیگران را نگه داشتن و دیگری اسرار خود را پوشاندن . انسان باید هم رازدار خود باشد و هم رازدار دیگران .
انسانی که از حفظ سرخود ناتوان باشد، یقین داشته باشید که بر حفظ اسرار و راز های دیگران هیچ وقت امین باقی نخواهد ماند.

انسان باید همیشه مراقب آن باشد که : چه می گوید و با کی می گوید. زمانی که اسرار، نگفتنی است یا شنوای راز، محرم نیست ، دل باید صندوق و نگاه دار باشد و از امانت خویش به بهترین وجه امانت داری کند و آن را بدون ضرورت برای کسی فاش نسازد.

حکمت دو گوش و يك زبان:

می گویند فیلسوف شهیر جهان سقراط در محافلی که حضور می یافت ، کمتر سخن می گفت : مردم به او گفتند: چرا کم حرف می زنی ؟ گفت: « خداوند به من دو گوش و يك زبان داده است تا دو برابر آنچه به زبان می گویم ، با گوش های خود سخن بشنوم ، ولی به عکس ، ما انسان ها زیاد حرف می زنیم و کمتر گوش می کنیم. »
نباید فراموش کرد که صحبت، یک جاده دو طرفه است که یک طرف آن گفتن است و طرف دیگرش همانا گوش دادن است . علماء بدین عقیده اند که گوش کردن اگر مهمتر از گفتن نباشد، قطعاً کم اهمیت تر از آن نیست.
دلیل این که خداوند به ما دو گوش و یک دهان اعطا فرموده، این است که بیشتر گوش کنیم و کمتر حرف بزنیم.
برای این که ما از صحبت دیگران پند و عبرت بگیریم و یا هم به اصطلاح شنونده خوبی باشیم حد اعظمی کوشش به عمل آریم تا نکات ذیل را در زندگی خویش مراعات کنیم :

- زمانی که باشخصی مصروف صحبت و مباحثه هستید ، در حد توان کوشش به عمل آرید تا جسماً خود را به طرف شان متمایل کنید ، تا از یک طرف توانسته باشد که صحبت های جانب مقابل را بهتر و بیشتر و با دقت خاص گوش کنید و جانب دیگر این حرکت نوعی از صمیمت را در گوینده احساس می کند که گویا شما، مشتاق شنیدن صحبتش هستید ولی نباید فراموش کرد که میلان نباید بیش از حد باشد . و همین که نوبت صحبت برای شما رسید وضعیت جسمی خویش را دوباره مثل سابق عیار نماید.

- در وقت صحبت کردن ، کوشش اعظمی به خرج دهید تا صحبت جانب مقابل را قطع ننماید و همچنان در میان حرف های جانب مقابل داخل نشوید ، از قطع کردن صحبت دیگران جدا پرهیز کنید ، بگذارید صحبت های خویش را به اتمام برساند و کوشش کنید ، صحبت های خویش را بعد از چند ثانیه آغاز ننمائید .

- در حین صحبت در صورت ممکن با تماس چشمی سرتان را هم به منزله تأیید تکان دهید و گاهی هم بگوئید (بلی ، خو ، بسیار خوب ، و غیره).

- در حین استماع صحبت جانب مقابل در صورتی که سخن غم انگیز و موضوع جدی نبود، کوشش کنید برچهره لبخند داشته باشید ، این حالت نوعی از محبت و دوستی شما را نسبت صحبت کننده نشان می دهد . ولی به یاد داشته باشید که لبخند زدن زیاده نوعی از کذب را هم نشان می دهد

- تکان دادن سر هم می توانید به مثابه تأیید صحبت های جانب مقابل باشد ، و هم به مثابه اینست که شما مطالب ارائه شده را خوینتر فهمیدید و در ضمن بدین عمل علاقه مندی مزیدی به جانب مقابل در ارائه اطلاعاتی بیشتر هستید.

- اگر قرار باشد که صحبت جانب مقابل را قطع می نمودید ، وامکان انتظار وجود نداشت حداقل برایش بگوئید که (مرا ببخشید که صحبت های شما را قطع می کنم)

- کوشش کنید در وقت صحبت کردن جانب مقابل، درچرت ها و تصورات خویش غرق نشوید.

- هکذا در وقت صحبت جانب مقابل به این طرف و آن طرف نگاه نکنید و به اصطلاح به چت خانه و یا هم بوت های خویش سیل نکنید.

- بطور مستمر به ساعت سیل نکنید، زیرا این عمل شما نشان می دهد که شما از شنیدن صحبت جانب مقابل دیگر خسته شده اید و در ضمن نوعی از نارامی برای شما رخ داده است.

- کوشش کنید در وقت استماع صحبت آرام باشید، زیاد حرکت کردن، عمل نامناسب به حساب می آید.

- اگر ممکن باشد در حین صحبت کردن، برخی از یادداشت ها را به عمل بیاورید ، به خصوص سؤالات مهم خویش، را یادداشت نموده، این عمل زمینه را برای شما مساعد خواهد ساخت تا در ختم صحبت ها سؤالات خویش را به صورت دقیق مطرح کنید، و در ضمن این عمل جانب مقابل را خشنود ساخته ، و برای شما معلومات مزیدی ارائه خواهد فرمود.

- اگر شما در یک جماعتی مصروف استماع صحبت هستید، کوشش کنید ، کسی که مصروف صحبت کردن است، به جای آنان شما به سؤال کنندگان جواب ارائه نفرمائید ، بگذارید سؤالات مطرح شده را خودش جواب گوید ، در حین ضرورت شما به اجازه صحبت کننده، می توانید صحبت و یا هم به جواب سؤالات سایرین بپردازید.

- اگر صحبت های جانب مقابل برای شما خوشایند نیست ، و یا هم صحبت های جانب مخالف نظریات شما است ، با آنها صبر و شکیبائی از خودتان نشان داده و با علایم کلامی و غیر کلامی نامناسب از خودتان عکس العمل نشان ندهید.

- نباید فراموش کرد که شنونده خوب بودن کار سخت و دشواری است هرگز نباید صحبت کننده را در حین سخن گفتن سؤال پیچ کنید و هنگامی که حرف او پایان یافت برای این که نشان دهید صحبت های او را کامل گوش کرده اید ، آن چه را شنیده اید دوباره یک بار به طور سؤالی مطرح کنید مثلاً بگوئید (منظور شما این بود که...) و اگر احساس کردید که متوجه صحبت های او نشده اید ، کافی است که برایش دوستانه تقاضای کنید که موضوع مورد نظر شما را بار دیگر تکرار فرماید .

شنونده خوب بودن بدین معنا نیست که بتوانیم به موقع گوینده خوبی باشیم بلکه شنونده خوب بودن گامی است برای گوینده موفق بودن.

ادامه دارد